

**Bruxelles, 30 iunie 2025
(OR. en)**

11026/25

**POLMIL 189
INDEF 69
CFSP/PESC 1055
CSDP/PSDC 430
COPS 332
EUMC 258
IND 241
COMPET 669
RECH 310
ECOFIN 920
MI 494
EMPL 342
EDUC 309
CADREFIN 75**

NOTĂ DE ÎNȘOȚIRE

Sursă:	Secretara Generală a Comisiei Europene, sub semnătura dnei Martine DEPREZ, Directoare
Destinatar:	Dna Thérèse BLANCHET, Secretară Generală a Consiliului Uniunii Europene
Nr. doc. Csie:	COM(2025) 299 final
Subiect:	RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR Fondul european de apărare: sprijinirea dezvoltării capacităților de apărare viitoare Evaluarea intermediară a Fondului european de apărare

În anexă, se pune la dispoziția delegațiilor documentul COM(2025) 299 final.

Anexă: COM(2025) 299 final

COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 17.6.2025
COM(2025) 299 final

**RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

**Fondul european de apărare: sprijinirea dezvoltării capacităților de apărare viitoare
Evaluarea intermediară a Fondului european de apărare**

{SEC(2025) 169 final} - {SWD(2025) 151 final}

INTRODUCERE

O bază industrială și tehnologică de apărare a UE (EDTIB) puternică, competitivă și inovatoare este o condiție prealabilă esențială pentru a obține gradul de pregătire pentru apărare. La momentul înființării Fondului european de apărare (FEA), programul UE de finanțare a C&D în domeniul apărării pentru perioada 2021-2027¹, decenii de reduceri ale cheltuielilor pentru apărare, creșterea costului C&D în domeniul apărării și al echipamentelor din domeniul apărării, fragmentarea pieței și lipsa cooperării au creat lacune critice în materie de capacități în forțele armate ale statelor membre, multe dintre acestea necesitând noi tehnologii și soluții inovatoare.

Amenințările tot mai mari la adresa securității de la lansarea fondului, reîntoarcerea războiului de mare intensitate în Europa și tensiunile geopolitice tot mai mari, împreună cu schimbările tehnologice rapide, nu au făcut decât să agraveze și să evidențieze în mod clar problemele pe care fondul urmărește să le abordeze. Prin urmare, cercetarea și dezvoltarea colaborativă în domeniul apărării (C&D) a devenit un factor-cheie pentru valorificarea întregului potențial al EDTIB. În plus, este larg acceptat faptul că foarte puține state membre ale UE își pot permite să dezvolte singure cele mai complexe sisteme de apărare și nicio țară nu poate face acest lucru în toate domeniile, impunându-se o acțiune coordonată la nivel european.

FEA este răspunsul UE la această necesitate și o schimbare radicală a modului în care UE sprijină EDTIB. Cu un buget de 7,3 miliarde EUR, fondul urmărește să stimuleze competitivitatea, eficiența și capacitatea de inovare a industriei europene de apărare prin sprijinirea cooperării colaborative și transfrontaliere în domeniul C&D în întreaga UE.

Cu 5,4 miliarde EUR deja angajate pentru C&D și 162 de proiecte în curs de desfășurare, FEA a devenit unul dintre cele mai mari programe de C&D în domeniul apărării din Europa. Fondul a atras cei mai buni actori din C&D în domeniul apărării, precum și numeroase întreprinderi netradiționale, preconizându-se că acesta va avea un impact pe scară largă. FEA este „centrat pe utilizator”, fiind ghidat de nevoile forțelor armate ale statelor membre și ale Norvegiei. Se preconizează că tehnologiile și capacitățile de nouă generație din toate domeniile militare – aerian, terestru, naval, spațial, cibernetic – vor fi dezvoltate cu sprijinul FEA, multe dintre ele nereușind acest lucru în absența fondului. FEA oferă, de asemenea, un bun raport costuri-beneficii pentru economia UE, inclusiv cu efecte de propagare asupra aplicațiilor civile.

Relevanța tot mai mare a FEA este confirmată de atractivitatea tot mai mare a acestuia pentru industrie. S-a înregistrat o creștere constantă a propunerilor prezentate în cadrul cererilor de propuneri lansate de FEA. Începând din 2021, cu 140 de propuneri și cu un buget anual stabil, cele mai recente (2024) cereri de propuneri au atras aproape 300 de propuneri – o creștere de 25 %, în plus față de creșterea substanțială de 78 % din 2023. Importanța fondului este subliniată și de varietatea contribuțiilor părților interesate prezentate Comisiei în cursul evaluării intermediare a FEA. 330 de entități au oferit contribuții sub forma a aproximativ 100 de răspunsuri la chestionar, peste 30 de documente de poziție și în cadrul unor reuniuni și ateliere dedicate. Printre părțile interesate consultate s-au numărat o parte reprezentativă a EDTIB, dar și alte părți interesate-cheie.

¹ FEA se bazează pe două programe precursoare, limitate ca timp și buget, Acțiunea pregătitoare privind cercetarea în domeniul apărării (PADR) și Programul european de dezvoltare industrială în domeniul apărării (EDIDP).

În primii ani, punerea în aplicare a FEA a reprezentat un act de echilibrare menit să reconcilieze două obiective corelate, dar uneori divergente. Pe de o parte, eliminarea lacunelor critice în materie de capacități prin sprijinirea dezvoltării de tehnologii și capacități de apărare de nouă generație, statele membre având rolul de a conduce procesul de stabilire a priorităților. Pe de altă parte, accelerarea transformării apărării prin inovare, incluziune și prin atragerea unor actori noi și netradiționali în domeniul apărării. Ambele sunt susținute de obiectivul general de a elimina fragmentarea EDTIB, de a încuraja colaborarea și de a asigura o rentabilitate socioeconomică.

1. ABORDAREA FRAGMENTĂRII ȘI STIMULAREA COLABORĂRII

FEA joacă deja un rol important în **stimularea cheltuielilor colaborative cu C&D în domeniul apărării în UE**. Începând din luna martie 2025, Comisia a adoptat cinci programe de lucru anuale ale FEA, angajând un total de 5,4 miliarde EUR pentru C&D în domeniul apărării. Acest lucru face ca FEA să fie unul din cei 3 cei mai mari investitori în C&D în domeniul apărării din UE². Această investiție include aproximativ jumătate din totalul cercetării colaborative în domeniul apărării din UE. La nivel național, deși entitățile juridice din statele membre cu industrii de apărare mari și bine stabilite sunt cei mai mari beneficiari ai finanțării FEA, o comparație cu cele mai recente date ale Agenției Europene de Apărare (AEA) privind finanțarea națională a C&D³ arată un **efect extrem de pozitiv pentru toate țările**, inclusiv pentru statele membre mijlocii și mici cu o industrie de apărare tradițională limitată. În primul său an de funcționare⁴, FEA a oferit deja o finanțare similară sau mai mare, în unele cazuri semnificativ mai mare, cu totalul cheltuielilor naționale de C&D în domeniul apărării pentru 15 state membre⁵.

Prin stimulentele sale, FEA **a încurajat o cooperare transfrontalieră fără precedent în ceea ce privește C&D în domeniul apărării** pe teritoriul UE. El promovează înțelegerea reciprocă și o cultură comună în rândul entităților implicate, ceea ce contribuie la eliminarea fragmentării EDTIB. Cele 162 de proiecte FEA implică 1 366 de participanți unici⁶ din 26 de state membre⁷, plus Norvegia. Aceasta include o distribuție geografică largă a entităților implicate, inclusiv din regiuni în care industria apărării nu este în mod tradițional proeminentă. Deși FEA impune cooperarea a cel puțin trei entități juridice diferite din cel puțin trei state membre/Norvegia, un proiect mediu al FEA este format din 19 participanți din opt țări. În general, FEA s-a dovedit prețios drept cadru pentru găsirea de noi parteneri, inclusiv pentru întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri) și întreprinderile cu capitalizare medie, precum și pentru extinderea colaborărilor în curs.

Pe lângă industria tradițională de apărare, FEA s-a dovedit a fi un instrument atractiv și pentru IMM-urile, întreprinderile cu capitalizare medie și organizațiile de cercetare europene. IMM-urile în special joacă un rol din ce în ce mai important ca furnizori agili de tehnologii disruptive și de inovare în sectorul apărării. Datorită eforturilor specifice de integrare a IMM-urilor și a inovatorilor în FEA (inclusiv prin acordarea de sprijin pe lângă granturi pentru a le însoți creșterea activității și maturitatea tehnologică a ideilor inovatoare), IMM-urile **sunt puternic implicate în proiecte FEA, ele reprezentând 43 % din participanții unici** la FEA

² Împreună cu investițiile naționale în C&D în domeniul apărării din Franța și Germania.

³ [Datele de apărare ale Agenției Europene de Apărare 2020-2021, Principalele constatări și analize.](#)

⁴ Cele mai recente date disponibile public pentru cheltuielile naționale cu C&D sunt pentru 2021.

⁵ BE, BG, CY, EE, EL, ES, HR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, PT, SI

⁶ Beneficiari, entități afiliate și subcontractanți începând din februarie 2025. DG DEFIS, Comisia Europeană.

⁷ Toate statele membre ale UE, cu excepția Maltei.

și **primind** aproximativ 20 % din finanțarea UE⁸. În 6 state membre ale UE, ele reprezintă peste 50 % din participații⁹. Întreprinderile cu capitalizare medie reprezintă 4 % din participanții unici, ele primind aproximativ 6 % din finanțare. Deși IMM-urile beneficiază de măsuri de sprijin specifice, ponderea covârșitoare a participațiilor IMM-urilor se încadrează în subiectele tematice, asigurând o implicare puternică în întregul program. **Numărul de IMM-uri candidate este în continuă creștere în fiecare an.** Cele mai recente cereri de propuneri – 2024 – au înregistrat o creștere cu 28 % a propunerilor depuse de IMM-uri și de organizații de cercetare în comparație cu anul precedent.

Prin facilitarea unei cooperări mai strânse între managerii de proiecte, IMM-uri și organizațiile de cercetare și tehnologie, între întreprinderile din domeniul apărării și întreprinderile civile care dezvoltă tehnologii cu potențial de apărare și de dublă utilizare și prin extinderea cooperării în cadrul lanțurilor de aprovizionare din domeniul apărării, **FEA joacă un rol important în reducerea fragmentării industriei europene de apărare.**

2. ELIMINAREA LACUNELOR CRITICE ÎN MATERIE DE CAPABILITĂȚI: DEZVOLTAREA UNOR TEHNOLOGII ȘI CAPABILITĂȚI DE APĂRARE DE NOUĂ GENERAȚIE

Deși FEA este încă un program relativ tânăr (niciunul dintre proiectele FEA nu a fost încă finalizat), **relevanța sa pentru forțele armate ale statelor membre este deja demonstrată de rolul său în dezvoltarea de noi tehnologii și produse de apărare** care să remedieze lacunele critice din toate domeniile de capabilități. Preluarea rezultatelor proiectelor precursorale ale FEA de către forțele armate ale statelor membre constituie un indiciu puternic cu privire la potențialul său.

Dezvoltarea unor capabilități de apărare de nouă generație esențiale

Planificarea și programarea FEA sunt „centrate pe utilizator”, bazate în mod direct pe nevoile și contribuțiile statelor membre și ale Norvegiei. Prin urmare, acesta asigură un **grad ridicat de coerență între prioritățile de dezvoltare a capabilităților de apărare**, astfel cum au fost identificate în cadrul Planului de dezvoltare a capabilităților (PDC), domeniile de cooperare potențială în cadrul procesului anual coordonat de revizuire privind apărarea (CARD), alte tipuri de cooperare (PESCO, proiectele din categoria B ale AEA și, după caz, în contextul NATO) și domeniile de sprijin din partea FEA.

FEA stimulează statele membre ale UE și Norvegia să colaboreze la dezvoltarea de tehnologii, produse și capabilități de apărare de nouă generație, care ar putea fi dificil sau chiar imposibil de realizat de către o singură țară. Având în vedere amploarea sprijinului acordat de FEA pentru proiecte majore de C&D în domeniul apărării (de exemplu, Corveta europeană de patrulare, Eurodrone), care este mai mare decât cheltuielile anuale totale pentru C&D ale majorității țărilor UE, **este aproape imposibil ca o singură țară să dezvolte simultan mai multe proiecte FEA de o asemenea amploare.** În mod similar, proiectele pentru un sistem de interceptare endo-atmosferic *EU HYDEF* și *HYDIS*² implică costuri mari și provocări tehnice complexe care sunt dificil de gestionat independent pentru orice stat membru. FEA oferă, de asemenea, oportunități unice pentru statele membre mai mici și pentru țările cu o industrie de apărare limitată de a-și implica industria națională în

⁸ IMM-urile autodeclarate. DG DEFIS, Comisia Europeană. Date din proiectele FEA pe 2021-2023 extrase în februarie 2025.

⁹ Cel mai înalt nivel se observă în CY, EE, IE, LT, LU și EL.

dezvoltarea de capacități de apărare majore în UE. În ansamblu, **fondul are un impact structural pozitiv care nu se limitează la bugetul propriu-zis al FEA.**

Se preconizează că acțiunile FEA vor dezvolta **peste 50 de prototipuri**, care constituie blocurile tehnologice și de capacități pentru capacitățile de apărare de generație nouă. De exemplu, FEA sprijină dezvoltarea de prototipuri pentru următoarele capacități și tehnologii:

- **Domeniul aerian:** elicoptere, drone (altitudine medie, anduranță lungă, tactică, luptă), război electronic, sisteme de propulsie.
- **Domeniul apărării aeriene și antirachetă:** interceptori endo-atmosferici, sistem antidrone, alertă rapidă prin satelit privind lansarea de rachete.
- **Domeniul terestru:** platforme de luptă, capacități de foc indirecte pe distanțe lungi, sisteme terestre fără echipaj, sisteme de soldați, energie pentru taberele militare, sisteme de comandă și control.
- **Domeniul naval:** platforme (Corveta europeană de patrulare, nave semiautonome de dimensiuni medii), contramăsuri împotriva minelor, comunicații subacvatice, protecția fundului mării și a infrastructurii critice.
- **Domeniul spațial:** Receptoare ale serviciului public reglementat (PRS), cunoașterea situației spațiale, ISR spațială sau pseudosateliti de mare altitudine.
- **Domeniul cibernetic:** conștientizarea situației amenințărilor la adresa securității cibernetice, poligoane cibernetice, sisteme interoperabile de apărare cibernetică și operațiuni de război informațional.

În plus, **FEA contribuie la autonomia strategică a UE** prin sprijinirea a numeroase proiecte pentru dezvoltarea de tehnologii și produse de apărare pentru care Europa este în prezent pe deplin dependentă de țări terțe și pentru care nu există alternative la nivelul UE.

Caseta proiectului: Proiecte FEA care abordează problema principalelor lacune în materie de capacități și contribuie la autonomia strategică a UE

- a) **Apărarea împotriva rachetelor hipersonice:** EU HYDEF și HYDIS² sunt proiecte FEA finanțate pentru a dezvolta capacități legate de interceptarea rachetelor hipersonice. Înainte de ele, nu exista niciun program care să dezvolte o astfel de capacitate critică necesară pentru apărarea Europei.
- b) **EUROMALE:** Dezvoltarea unei drone europene complet suverane de altitudine medie și anduranță mare (MALE) remediază un deficit critic de capacități al forțelor armate europene.
- c) **Alertă rapidă prin satelit privind lansarea de rachete:** Prin proiectul ODIN's EYE II, FEA sprijină dezvoltarea unor capacități complet suverane și independente dedicate alertei rapide din spațiu pentru detectarea și urmărirea rachetelor balistice și a noilor amenințări hipersonice. Existența unei astfel de capacități critice va elimina dependențele actuale de țările terțe și va spori autonomia UE în spațiu.
- d) **Viitorul transport tactic de încărcătură de dimensiune medie (FMTC):** FEA contribuie la finanțarea unei aeronave europene FMTC de nouă generație. Deținerea acestei capacități de transport militar constituie un factor-cheie pentru desfășurarea autonomă a misiunilor și operațiilor UE. În plus, aeronavele tactice actuale sunt învechite, unele aeronave fiind proiectate inițial în urmă cu aproape șaizeci de ani.

În ceea ce privește interoperabilitatea și interschimbabilitatea sistemelor de apărare, FEA are potențialul de a le îmbunătăți, proiectele FEA vizând componente sau subsisteme care pot aduce beneficii mai multor capacități viitoare. În plus, deși sistemele finale care

utilizează tehnologia pot fi eventual dezvoltate la nivel național prin punerea în concurență a statelor membre, multe tehnologii de bază au de câștigat de pe urma dezvoltărilor comune prin creșterea eficienței din punctul de vedere al costurilor și a competitivității pe piață.

Abordarea priorităților emergente și în schimbare

Conflictele militare recente au pus în evidență „noi modalități de a duce un război” și se concentrează asupra vectorilor specifici de dezvoltare a capabilităților, accelerând, în același timp, tendințele preexistente. Acest lucru este valabil, de exemplu, în cazul dezvoltării și utilizării platformelor fără pilot, al apărării aeriene și antirachetă, în domeniul spațial și cibernetic. Programele de lucru ale FEA **au abordat cu succes aceste priorități emergente și în schimbare**, de exemplu prin extinderea domeniilor abordate în cadrul categoriei de acțiune „Apărare aeriană și antirachetă” ca răspuns la importanța tot mai mare a acestui domeniu și în cadrul categoriei „Protecția și mobilitatea forțelor”, abordând *transportul aerian strategic de mărfuri supradimensionate* pentru a remedia un deficit esențial în materie de capabilități, agravat și mai mult de indisponibilitatea flotei de transport *Antonov*.

În plus, **anumite subiecte care beneficiaseră inițial de o finanțare mai scăzută au dobândit o importanță din ce în ce mai mare de-a lungul timpului**. De exemplu, categoria „Război subacvatic” – cu o dependență tot mai mare de infrastructura subacvatică, cum ar fi conductele de gaz sau cablurile de internet – a primit o atenție mai mare. Această restabilire a priorităților se aliniază la obiectivul mai larg al FEA de a echilibra inovarea pe termen lung cu cerințele contextului actual de securitate.

FEA a început, de asemenea, să sprijine **integrarea progresivă a industriei ucrainene de apărare** în EDTIB. În timp ce, în temeiul Regulamentului privind FEA, entitățile ucrainene pot participa numai la proiecte de cercetare în calitate de parteneri asociați (și nu pot primi finanțare din partea FEA) sau în calitate de furnizori de bunuri, lucrări sau servicii necesare pentru desfășurarea proiectelor FEA, măsurile de sprijin din cadrul FEA permit deja entităților ucrainene să participe la activități specifice ale FEA de inovare în domeniul apărării¹⁰.

Asigurarea continuității eforturilor

Industria de apărare a subliniat că asigurarea continuității eforturilor de-a lungul ciclului de C&D până la introducerea pe piață este unul dintre principalele avantaje ale FEA. Acest lucru a contribuit la salvarea mai multor proiecte de apărare din „valea morții”, deoarece, în caz contrar, nu ar fi primit finanțare suplimentară la nivel național pentru a trece la etapa critică de finanțare între dezvoltarea de produse și adoptarea de către clienți și pentru a obține rezultate concrete pentru forțele armate ale statelor membre. Mai mult de jumătate dintre proiectele EDIDP au fost monitorizate în cadrul FEA, asigurând astfel continuitatea proiectelor, în timp ce un număr tot mai mare de proiecte FEA beneficiază, de asemenea, de finanțare pentru etapele următoare, pe măsură ce se înregistrează progrese în ceea ce privește dezvoltarea tehnologică sau a capabilităților. Faptul că proiectele de cercetare au fost continuate ca proiecte de dezvoltare nu ar trebui să fie considerat singurul sau principalul indicator al succesului. Multe proiecte, în special cele legate de capabilități mari și complexe, se bazează pe foi de parcurs lungi privind tehnologia sau capabilitățile și, uneori, trebuie să aibă mai multe aspecte de urmărit înainte de a intra în faza finală de C&D. Acesta este cazul, de exemplu, al dezvoltării viitoarelor aeronave tactice de marfă de dimensiuni medii sau al

¹⁰ De exemplu, prin acordarea de sprijin financiar părților terțe în cadrul unor teme specifice ale cererilor de propuneri sau prin hackatoane.

tehnologiilor radar avansate, ambele fiind abordate de două ori în cadrul componentei de cercetare a FEA.

O provocare deosebită în acest sens a fost găsirea unui **echilibru adecvat** între **cererile de propuneri competitive și asigurarea continuității eforturilor prin intermediul atribuirilor directe** după ce consorțiile, selectate printr-un proces competitiv, și-au dovedit capacitatea de a obține rezultate în timp util în cadrul proiectelor în curs. Un element-cheie suplimentar este **asigurarea unui angajament ferm din partea statelor membre** în ceea ce privește continuitatea C&D. Dincolo de contribuția FEA, proiectele de dezvoltare ale FEA necesită o finanțare complementară („cofinanțare”) din partea statelor membre care le susțin sau din alte surse (de exemplu, resurse proprii ale consorțiului), pentru a acoperi integral costurile proiectelor. Demonstrarea unei astfel de cofinanțări este o condiție de eligibilitate pentru proiectele de dezvoltare și a fost instituită pentru a stimula mobilizarea contribuțiilor naționale suplimentare, asigurând astfel angajamentul statelor membre de a adopta rezultatele C&D. Odată cu progresele înregistrate la punerea în aplicare a programului și cu proiectele ulterioare care au atins stadii mai înalte de dezvoltare, s-a înregistrat o creștere a cofinanțării necesare, atât în ceea ce privește suma, cât și ponderea, cu valori deosebit de ridicate în ultimii ani. Proiectele de dezvoltare se confruntă cu serioase **provocări în ceea ce privește stabilirea cadrului de cofinanțare complet**. Pentru unele proiecte, cofinanțarea încă nu este în vigoare nici la câțiva ani de la începerea proiectelor, ceea ce duce la întârzieri grave. În legătură cu aspectele care pot explica procesul îndelungat de instituire a cadrelor de cofinanțare, statele membre au raportat dificultăți în a conveni asupra memorandumurilor de înțelegere necesare și asupra drepturilor utilizatorilor, care, în multe cazuri, reprezintă o condiție prealabilă pentru semnarea contractelor naționale de cofinanțare. **Prin urmare, cofinanțarea rămâne un punct important de atenție** pentru punerea în aplicare a FEA.

Pe calea obținerii de rezultate ale proiectelor

FEA se va dovedi de succes dacă statele membre obțin capabilitățile la dezvoltarea cărora contribuie fondul. În pofida stadiului incipient al punerii în aplicare a FEA, există semne pozitive cu privire la potențialul obținerii de rezultate ale proiectelor, unele realizări fiind deja materializate. Jumătate dintre statele membre consultate în cursul evaluării au remarcat că rezultatele proiectelor FEA, EDIDP sau PADR erau deja obținute la nivel național sau sunt susceptibile de a fi obținute în curând, în timp ce restul respondenților au declarat că este prea devreme pentru a oferi un răspuns definitiv.

Caseta proiectului: Corveta europeană de patrulare

Proiectul FEA intitulat „Corveta europeană de patrulare (*European Patrol Corvette (EPC)*)” sprijină dezvoltarea unei nave de tip corvetă, capabile să efectueze o gamă largă de misiuni în viitoarele contexte operaționale maritime. Patru state membre ale UE (în noiembrie 2024: FR, IT, ES, EL) și-au exprimat în mod oficial interesul pentru achiziția unei astfel de nave, iar unele dintre acestea au alocat deja **fonduri pentru această achiziție în planurile lor naționale privind capabilitățile**. Contribuția totală a FEA este semnificativă și a asigurat o continuitate puternică a proiectului. **Se preconizează contracte de achiziții pentru un număr de nave format din două cifre** și există un interes din ce în ce mai mare din partea altor state membre.

În plus, primele rezultate ale proiectului **au început deja să fie integrate în forțele armate ale statelor membre ale UE și se constată deja o diferență pe câmpul de luptă**. Printre acestea se numără domenii critice, cum ar fi soluțiile de război prin mine marine, sistemele fără pilot sau apărarea cibernetică. Unele dintre tehnologiile dezvoltate cu sprijinul UE sunt deja utilizate în Ucraina.

Caseta proiectului: Integrarea rezultatului proiectului în forțele navale ale statelor membre

Soluții inovatoare de război cu mine marine pentru a asigura operațiuni de contracarare a minelor mai bune, mai rapide, mai sigure și mai reziliente: Proiectarea, prototipul și demonstrarea unui sistem de sisteme compuse din seturi de instrumente autonome fără pilot, platforme inteligente, senzori și sprijinul decizional al acestora au fost dezvoltate cu sprijinul proiectelor MIRICLE și E=MCM și au fost integrate la bordul **unui nou tip de nave de luptă împotriva minelor, achiziționate în comun de marina neerlandeză și belgiană** (12 nave comandate, cu potențial pentru alți operatori). Prima navă de acest tip este planificată să intre în serviciu în marina belgiană în 2025.

Caseta proiectului: Rezultatele proiectelor utilizate în Ucraina

Proiectul iMUGS al EDIDP sprijină dezvoltarea capabilităților autonome ale platformei existente pentru a răspunde unei game largi de misiuni. Platforma este operațională în Ucraina pentru curățarea câmpurilor de mine, evacuarea accidentelor și logistică. Forțele armate ucrainene utilizează soluții autonome de supraveghere și de recunoaștere a amenințărilor, dezvoltate în cadrul proiectului AI4DEF.

3. TRANSFORMAREA APĂRĂRII PRIN INOVARE: MENȚINEREA UNUI AVANTAJ COMPETITIV

Pentru a rămâne competitivă, UE trebuie să dezvolte un ecosistem de inovare în domeniul apărării. Accelerarea transformării apărării prin **inovare, inclusiv în domeniul tehnologiilor disruptive**, a fost, prin urmare, sprijinită în mod activ de FEA în cadrul „Schemei UE de inovare în domeniul apărării” (EUDIS). Cu un buget total de 1,5 miliarde EUR până în 2027, adică aproximativ 20 % din bugetul FEA, se preconizează că acesta va fi completat cu 400-500 de milioane EUR din alte surse publice și private.

Măsurile EUDIS includ cereri de propuneri netematice dedicate în materie de C&D, precum și **introducerea unor mecanisme noi**, cum ar fi „Sprijin financiar pentru terți”, cu sprijin accelerat în domenii tehnologice specifice, sinergii consolidate între cercetarea civilă și cea în domeniul apărării finanțate de UE, „Provocări tehnologice” și sprijin pentru cercetarea tehnologică disruptivă cu grad ridicat de risc/cu randament ridicat. În plus, a fost dezvoltat treptat un **set de servicii inovatoare de sprijin pentru IMM-uri și start-up-uri**. Aceasta include hackatoane de apărare, îndrumare în afaceri, sprijin pentru accelerare, servicii de stabilire de contacte și instituirea unui Mecanism de capitaluri proprii în domeniul apărării prin intermediul Fondului european de investiții pentru a debloca capital pentru finanțarea întreprinderilor cu activitate intensă de C&D.

Măsurile EUDIS includ, de asemenea, **cereri de propuneri de tip spin-in**. Acestea urmăresc să exploateze tehnologiile cu potențial de dublă utilizare provenite din C&D civilă finanțată de UE (de exemplu, Orizont Europa), pentru a permite adaptarea acestora la aplicații din domeniul apărării. Până în prezent, cererile de propuneri de tip spin-in lansate în cadrul FEA au vizat domenii precum sistemele cibernetice, energetice și electrice, materialele de înaltă performanță, componentele electronice, spațiul și sistemele autonome. În același timp, FEA asigură sinergii cu **Programul spațial al UE** prin finanțarea dezvoltării de tehnologii, produse și capabilități care vor utiliza, completa sau interacționa cu serviciile furnizate de componentele Programului spațial al UE. În mod similar, s-a constatat că peste 20 de proiecte din cadrul programului **Orizont Europa** au sinergii puternice cu apărarea. Începând din 2024, Consiliul European pentru Inovare (CEI), prin intermediul programului său de finanțare a tranziției – care contribuie la transformarea rezultatelor cercetării în validarea

conceptului și mai mult – a salutat propunerile de tip spin-in care se bazează direct pe rezultatele generate de FEA/PADR.

Învățămintele desprinse din războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei și progresele tehnologice rapide, pe lângă ajustările la care au contribuit în domeniile de dezvoltare a capabilităților FEA, au generat așteptări că **FEA trebuie, de asemenea, să ofere procese mai rapide și mai flexibile pentru a integra soluții inovatoare de apărare**. Ar trebui create oportunități accesibile pentru a sprijini proiectele care aduc soluții rapide care reproduc succesul ciclului de viață rapid al inovării dezvoltat în Ucraina, care include un feedback constant din partea utilizatorului final pe câmpul de luptă (testare în condiții reale). Având în vedere caracterul pe termen lung al proiectelor de C&D în domeniul apărării din cadrul FEA, ecosistemul de inovare în domeniul apărării al UE ratează o ocazie de a beneficia de cunoștințele industriei ucrainene și ale forțelor sale armate.

În același timp, pentru succesul programului, este extrem de important să se mențină echilibrul adecvat și să se asigure că FEA răspunde nevoilor viitoare și pe termen lung în materie de C&D în domeniul apărării. Alte instrumente de apărare ale UE, cum ar fi ASAP, EDIRPA și propunerea Comisiei privind EDIP, completează obiectivul FEA prin abordarea priorităților imediate și a nevoilor urgente. După cum a subliniat un grup de reflecție: „**FEA este un program pe termen lung și este bine ca acesta să rămână la fel de relevant.**”

4. RENTABILITATEA SOCIOECONOMICĂ A C&D ÎN DOMENIUL APĂRĂRII

În mod normal, FEA ar trebui să ofere un bun raport calitate-preț prin generarea unor efecte pozitive semnificative asupra productivității pentru economie și societate. Este ceea ce reiese dintr-un studiu macroeconomic realizat de Centrul Comun de Cercetare¹¹. Deși se confruntă cu limitări importante din cauza stadiului incipient al punerii în aplicare a programului, studiul oferă informații valoroase cu privire la rezultatele socioeconomice preconizate ale fondului. Se preconizează că FEA va avea un impact maxim de creștere cu + 0,025 % a PIB-ului UE în 2030 în comparație cu scenariul de referință fără FEA, datorită combinației dintre creșterea investițiilor private și creșterea productivității totale a factorilor. Aceasta corespunde unei creșteri maxime de 2 954 de milioane EUR din PIB în 2030 și creării a 32 413 locuri de muncă suplimentare în întreaga UE. Întrucât se estimează că EDTIB va angaja în mod direct aproximativ 500 000 de persoane, aceste date ilustrează impactul solid al FED asupra economiei. În plus, investițiile realizate prin FEA prezintă și **alte beneficii potențiale** pentru economia și pentru mediul de securitate al UE. Intervenția FEA consolidează capacitatea de inovare și competitivitatea industriei UE, deschizând noi oportunități comerciale, inclusiv dincolo de domeniul apărării. Ea permite creșterea eficacității cheltuielilor de C&D (mai puține lacune și suprapuneri, o scară mai mare, mai multe riscuri), inclusiv în ceea ce privește interoperabilitatea, în comparație cu abordările naționale și, eventual, cu cele care se suprapun. Aceasta consolidează securitatea UE și influența sa în lume, inclusiv în ceea ce privește stabilirea de standarde. Efectele socioeconomice pozitive suplimentare ale FEA au fost evidențiate în cadrul consultării privind evaluarea intermediară. Părțile interesate au subliniat că FEA a condus la un nivel mai ridicat de ambiție decât cel care ar fi fost posibil la nivel național, cu proiecte cu un potențial de cercetare mai mare sau care implică dezvoltarea unor capabilități mari pe care industria de apărare nu le-ar fi putut întreprinde altfel. Cea mai mare parte a industriei de apărare consultate a semnalat o creștere organizațională sporită datorită FEA. Reprezentanții industriei apărării au remarcat că inginerii, oamenii de știință și

¹¹ *The RHOMOLO macroeconomic impact assessment of the EDF (Evaluarea impactului macroeconomic al Fondului european de apărare) 2021-2027 (2025), JRC Sevilla.*

alți experți găsesc oportunități de lucru interesante prin intermediul inițiativelor FEA care abordează dimensiunea competențelor.

5. SIMPLIFICARE

Pe măsură ce FEA evoluează, Comisia integrează în permanență lecțiile învățate. Acest lucru a condus la o **simplificare continuă** a punerii în aplicare a programului. Părțile interesate consultate au subliniat buna funcționare a FEA: observația recurentă în cadrul consultărilor cu beneficiarii a fost că FEA a devenit un program mai simplu de aplicat și de utilizat deoarece a ajuns să fie mai bine cunoscut de-a lungul anilor. Acest lucru este valabil și pentru comparația între FEA și programele precursore, întrucât Comisia, statele membre și beneficiarii au deprins colectiv învățăminte și au instituit practici care funcționează bine și care au devenit de rutină.

Printre îmbunătățirile notabile se numără faptul că proiectele pot fi introduse și gestionate integral pe cale electronică, sprijinite de modele formate și adaptate pentru a gestiona toate aspectele Regulamentului privind FEA în cadrul unei abordări mai standardizate. De la an la an, programele de lucru ale FEA și cererile de propuneri ale FEA sunt publicate mai devreme, ceea ce le permite solicitanților să dispună de mai mult timp ca să își pregătească propunerile, să obțină sprijinul necesar din partea statelor membre și să solicite finanțare. Timpul necesar pentru efectuarea evaluărilor a fost redus și, în general, marea majoritate a beneficiarilor consultați au declarat că etapa de punere în aplicare a proiectului este mai eficientă cu FEA decât în programele precursore, grație unor proceduri îmbunătățite și măsuri de simplificare.

Deși s-au făcut deja multe pentru a simplifica punerea în aplicare a FEA, încă se mai pot aduce îmbunătățiri. Consultările au condus la noi idei privind simplificarea pe termen scurt (inclusiv prin intermediul pachetului omnibus privind apărarea) și pe termen mai lung.

6. CONCLUZIE

Deteriorarea rapidă a contextului strategic a demonstrat că FEA nu este un program facultativ, ci un program indispensabil, deoarece este necesar să se investească mai mult în C&D în domeniul apărării acum pentru a putea garanta că viitoarele capacități de ultimă generație sunt disponibile la timp. FEA a reunit cu succes C&D în domeniul apărării în cadrul unui program unic, pe termen mediu până la lung și bine recunoscut, contribuind la un peisaj coerent și mai integrat al cercetării și dezvoltării în domeniul apărării la nivelul UE.

Deși proiectele FEA nu au avut încă timp să producă toate rezultatele și impactul preconizate, este deja clar că acest fond a condus la un sprijin eficace pe parcursul întregului ciclu de C&D în materie de capacități și a încurajat o cooperare transfrontalieră puternică, ceea ce a dus la creșterea eficienței.

Având în vedere provocările financiare și tehnologice considerabile cu care se confruntă C&D în domeniul apărării, necesitatea unei planificări mai strategice multianuale care să ofere industriei previzibilitate a devenit un punct important pentru viitorul programului. În plus, Comisia, în strânsă cooperare cu statele membre, va depune eforturi pentru a dezvolta o legătură mai strânsă cu obținerea (dacă este cazul în comun) de către forțele armate ale statelor membre de rezultate la proiectele FEA.

FEA a integrat în permanență lecțiile învățate din anii precedenți. Acest lucru a condus la simplificarea continuă a punerii în aplicare a programului, iar Comisia va continua să depună eforturi pentru un FEA mai simplu, mai ușor de utilizat și cu un impact mai mare.

Informațiile culese în cadrul evaluării intermediare a FEA și principalele concluzii ale acestora vor juca un rol esențial în conturarea anilor rămași de punere în aplicare a fondului și

vor sta la baza deciziilor strategice referitoare la viitoarele inițiative ale UE de C&D în domeniul apărării.